

Fester er ekstase, selvoverskridelse og dannelse, man ikke kan læse sig til

Gymnasiefesterne står over for et comeback efter mere end et år i dvale, og det er næsten en naturlov, at de bliver vilde for eleverne. Men hvad er den højere mening med udskejelserne?

Tag med **Lars-Henrik Schmidt** og **Torsten Kolind** på en småfilosofisk minglen gennem fester, som spænder fra hofballe til ungdomsfester med beer pong, heftig druk, dumheder og i sidste ende en dannelse, som er svær at læse sig til.

Af **Mikkel Kamp**

Ordet er dækket med husets fineste glas. Tøjet er nystroget, velkomstdrinken velmagende, forretten står på køl, og går det, som det plejer, er alt det fine i løbet af få timer ændret til kaos.

Sådan kan festens dramaturgi udvikle sig. Det kan umiddelbart virke irrationelt med både fest og beruselse, men måske ligger der mere dannelse på bunden af en vodkaflaske end i timerne i klasseværelset – i hvert fald for dem, som efter utallige fejl bliver klogere på, hvad der går an.

Sådan lyder en af pointerne i denne tour de force i festens og beruselsens kringelkroge. Værterne er professorerne Lars-Henrik Schmidt og Torsten Kolind,

og de har blandt andet inviteret Dionysos, Apollon, dannelse og lidt for lidt fantasi med til fejringen.

Mens velkomstdrinken bliver serveret, lægger Lars-Henrik Schmidt for med en grundlæggende forklaring på, hvad der skal foregå.

"Når vi fester, fejrer vi en overgang. Vi går fra én tilstand til en anden. Vi fejrer en sejr over nogen, eller at noget er gået godt – og det kan for en gymnasieelev godt være, at man fejrer, at ugen er gået godt, eller at man i hvert fald har gennemført den. Unge fejrer stort set alt, og derfor har det været så hårdt for dem at undvære festerne i den periode, corona har gjort det umuligt at mødes," siger professoren og tilføjer, at på trods af

diverse virtuelle forsøg det seneste års tid, er en fest per definition ikke noget, man foretager sig alene.

"Man kan ikke have en fest med sig selv. En fest er en sammenkomst. Noget man gør sammen med andre, og grundlæggende er det en slags pause i livet. Det er blandt andet derfor, fester er så vigtige," siger han.

Udover sejre kan festerne også handle om at fejre håb. Her er barnedåben et eksempel på, at man fejrer håbet om et godt og langt liv, mens gravøllet i den anden ende af livet måske ikke er en fest, men markeringen af en afslutning.

Her ligger en del af forklaringen på, at eleverne er nærmest ekstatiske i deres fejring af, at de efter 3.g går fra at være gym->

nasieelever til i første omgang at være unge på sommerferie.

Festerne netop den sommer kan nemlig det hele.

"Da Danmark lukkede ned i den første omgang med corona, handlede meget snak om hestevognsture for studenterne. Det kan måske forekomme lidt mærkeligt, men studenterfesterne rummer det hele. Man fejrer sejren, fordi det er lykkedes at gennemføre. Samtidig er det en afslutning på en væsentlig epoke i livet, og endelig fejrer man også håbet for fremtiden. Man skal skilles, og nu tager man videre ud i verden," siger Lars-Henrik Schmidt.

ter, flere sæt bestik og høje glas. Et hofbal er et af nutidens bedste eksempler på en apollinsk fest, selvom mange gymnasieelever nok har svært ved at se, at det overhovedet skulle være festligt," siger Lars-Henrik Schmidt.

På den anden side står den dionysiske tilgang, hvor det handler mere om ekstase, beruselse og at overskride grænser. Her kan man måske også drikke champagne, men den bliver ikke drukket af et fint langstillet glas, måske snarere af flasken.

"Ekstasen er at bryde ud af hverdagslivet. Det er forbundet med rusen – den dionysiske beruselse. Man har været igennem

et andet niveau, når man fortsætter på en videregående uddannelse. Det foregår på forskellige måder og har forskellige funktioner på de forskellige uddannelsesstrin.

"Set i et kulturelt perspektiv er det, at man fester og drikker, en måde at vise, at man ikke er et barn længere. Nu er man ung. Det er en markør, der viser modenhed, hvor man tidligere stoppede med at være et barn, når man kom ud at tjene. Det kan også være en markør, når man får kørekort," siger Torsten Kolind.

Selvom det er en markør for modenhed at feste og drikke, er det langt fra meningen, at man skal opføre sig modent som gymnasieelev.

"Ved festerne i gymnasietiden er det forventet, at man ind imellem laver noget grænseoverskridende. Eleverne er i gang med at afprøve deres identitet, så mens de i slutningen af folkeskolen generelt lige afprøver lidt, så sker der et skift i gymnasiet, hvor det næsten er forventet, at du kommer noget længere ud. Samtidig skal du i gymnasiet være lidt mere tjekket end i grundskolen – have lidt mere styr på det og helst ikke brække dig for meget i buskene, og når du engang går videre til universitet eller lignende, bliver det hele mere kontrolleret. Det er ikke længere forventet, at du overskrider grænserne," siger Torsten Kolind.

"Ekstasen er at bryde ud af hverdagslivet. Det er forbundet med rusen – den dionysiske beruselse. Man har været igennem meget, og nu fejrer man det."

Lars-Henrik Schmidt

Dionysos går til gymnasiefester

Nu – allerede inden medvært Torsten Kolind har nået at gøre opmærksom på sig selv – trækker Lars-Henrik Schmidt to gæster frem. De er udenlandske, temmelig gamle og fuldstændig guddommelige. Det er Apollon og Dionysos, der hver især repræsenterer to grundlæggende meget forskellige livsopfattelser – og tilgange til at feste. Apollon er blandt andet gud for musik, digtning, lægekunst og bueskydning, og den apollinske tilgang til livet er den forfinede med dyder som mådehold og ordentlighed. Over for dette står Dionysos, som er guden for frugtbarhed og ekstase, og dyrkerne af denne gud i det gamle Grækenland kastede sig blandt andet ud i vilde kultfester.

"Jeg ser festen gennem de to klassiske græske tilgange. Det er askesen over for ekstasen. Den apollinske livsstil er den velformede, afklarede og afgrænsede, mens den dionysiske er den ekstatiske, berusende og grænsesprængende livsstil. Så den apollinske er altså den fine fest med serviet-

meget, og nu fejrer man det. Man har brug for at give los, og det gør man, og samtidig kommer man også ud over nogle af de hængninger, som vi alle sammen har i større eller mindre grad. Man kan løsne de bånd, vi lægger på os selv, og opføre os mere frit," forklarer Lars-Henrik Schmidt og tilføjer, at den dionysiske tilgang også er antiautoritær og dermed næsten per definition tiltrækkende for unge på eksempelvis gymnasi-erne.

Druk viser modenhed

Nu tager Torsten Kolind ordet. Han er professor på Psykologisk Institut på Aarhus Universitet og leder af Center for Rusmiddelforskning. Han har et generelt overblik over unges fester og druk, og meget tyder på, at netop tiden på gymnasiet er udskejelsernes tid, hvor Dionysos spiller en hovedrolle.

De unge begynder nemlig typisk så småt at drikke alkohol i grundskolen, og så accepterer festerne i gymnasiet og fortsætter på

Man vil ikke være en spurv i en tranedans

Når gymnasietiden for mange er fyldt med fester og ind imellem skæverter og grænseoverskridende handlinger, er det langt fra uden værdi for den enkelte. Det er nemlig en del af en dannelsesproces, forklarer Lars-Henrik Schmidt.

"Der ligger en dannelsesproces i overskridelsen, hvor man øver sig i at finde sig selv i en situation mellem for meget og for lidt. Det dannelsesmæssige er at finde sig selv i, hvad der går an imellem for meget og for lidt – altså for eksempel at skeje for lidt eller for meget ud til festen. Det er det store spørgsmål både i filosofien og i forhold til festen," siger Lars-Henrik Schmidt.

Det er dog ikke noget, man kan læse sig til eller lære i timerne på gymnasiet, forklarer professoren.

"Man kan ikke skrive en lærebog i dannelse. Du er nødt til at erfare det, og du

ved ikke, hvornår noget er for meget eller for lidt, før grænsen er overskredet. Det svære er, at der ikke er nogle generelle regler for, hvad der er passende at gøre, for det varierer fra situation til situation. Det skal kropsliggøres. Du lærer dig selv at kende og lærer dine egne grænser at kende – blandt andet ved at gøre noget, du fortryder. Til festen får man prøvet sig selv af i samvær med andre unge og med andre grupper, end man måske er vant til. Derfor oplever man også grænsemærkning i forhold til andre grupper. Efterhånden får man så en bedre fornemmelse for, hvad der går an. Det har vi stor gavn af, for grundlæggende vil man ikke være en spurv i en tranedans,” siger Lars-Henrik Schmidt og tilføjer, at selvom man dummer sig til en fest, er det ikke det samme som, at det er pinligt.

”Der er forskel på at dumme sig og at være pinlig. Har man dummet sig, kan man tage sig sammen og sige undskyld. Når man er pinlig, er det mest pinlige faktisk, hvis det gentager sig. Hvis man ikke lærer af det og ikke bliver bedre til at begå sig, gentager det sig, og så bliver det pinligt,” siger professoren.

Alkohol er det fælles tredje

Man kan altså blive mere dannet af festerne, specielt hvis man kan lære af sine erfaringer. Det tænker man dog næppe på søndag formiddag, når tømmermænd af både den fysiske og moralske slags kan være overvældende. Så hvorfor fylder alkoholen så meget?

Svaret er blandt andet, at det er en måde at være sammen på, og det får os til at løsne lidt op. Samtidig er alkoholen en slags fælles tredje. Det er det, unge – og ældre – kan finde på at være fælles om, forklarer Torsten Kolind.

”Når unge skriver til hinanden om at lave noget sammen, er alkohol ofte det medium, man er fælles om. Man skriver: ‘Skal vi drikke nogle øl, eller vi kan tage på telttur og drikke nogle øl?’ Det er etableret i samfundet, at øl er et samlingspunkt. For gymnasieelever, der i hvert fald i begyndelsen ikke alle sammen kender hinanden, kan de falde tilbage på det, de kender og ved, man kan være fælles om, nemlig at drikke,” siger Torsten Kolind.

Den måske allerstørste grund til, at fest og druk fylder i gymnasiet, er, at der ikke er

noget reelt modspil til det. Det er en del af pakken.

”Alkohol og fester er en tryk indgang til fællesskabet. Og så er det hele lagt til rette for det. Nattelivet er jo designet til de unge, og fester og alkohol er en del af kulturen. De unge bliver socialiseret ind i det, og man bliver set på som mærkelig, hvis man ikke er en del af den kultur. Vi har for eksempel lavet undersøgelser med muslimske elever, som ikke drikker alkohol, og det er meget dilemmafyldt for dem, for drikker de ikke, kan de blive set på som lidt mærkelige i skolen, mens de kan få problemer i hjemmet, hvis de vælger at drikke lidt,” fortæller Torsten Kolind.

Men er man som de fleste unge danskere, går man til en masse fester, og der kommer ofte en del inden for vesten. Det er der endnu en god grund til, for set fra individniveau giver alkohol en mulighed for at eksperimentere lidt – blandt andet med sin seksualitet – for man gjorde det jo, efter man havde fået lidt for meget at drikke. Eller hvad?

”Det er endnu en grund til, at det er kædet sammen med gymnasiet og den alder. Man kan eksperimentere og for eksempel afprøve de seksuelle normer, når man har drukket. Det interessante spørgsmål er så, om det, der giver mulighed for at slappe af og eksperimentere, handler om det biologiske ved alkoholen. Det kan jo også handle om det sociale. Er man til en fest, kan man godt opføre sig mere løsslupent end normalt – det er forventet – også selvom man ikke har drukket noget alkohol. Rammerne og forventningerne betyder meget,” forklarer Torsten Kolind.

Fællesskaber med fokus på andet end alkohol

Som leder af Center for Rusmiddelforskning har Torsten Kolind naturligt fokus på, hvordan de unges fællesskaber kan udfolde sig, uden at det centrale fælles tredje nødvendigvis er flydende og har etikette på. Det kan gymnasierne blive bedre til, vurderer Torsten Kolind.

”Man kan blive bedre til at skabe nye settings, hvor man kan være sammen om noget andet. Gymnasieskolen kunne sagtens i højere grad skabe de rum, hvor man ikke nødvendigvis er sammen om alkohol,”

siger han og peger på, at en del unge under coronanedlukningen har fået øjnene op for naturen som et alternativ til festerne og en alternativ ramme for festerne.

”Det er bare en lille ting, og det kan også godt være, at de drikker derude, men måske er de sammen om at være i naturen. Måske er det fokus. Det ville betyde noget,” siger han.

En anden vej til at fjerne fokus fra alkoholen er regler.

”Der er kommet mere fokus på, at rektorer for eksempel godt kan tillade sig at lave regler og sætte rammer for, hvad der kan foregå på den skole, de er leder for. Og set i et forebyggelsesperspektiv, har forskning vist, at alene det, at man formulerer rammer for alkohol på skolen, nedsætter forbruget, men i mange år har de rammer ikke rigtig været der,” siger Torsten Kolind. ●

Torsten Kolind er professor på Psykologisk Institut på Aarhus Universitet og leder af Center for Rusmiddelforskning. Han forsker blandt andet i rusmidler og afhængighed og i unges alkoholkultur.

Lars-Henrik Schmidt er professor i pædagogik og filosofi ved DPU, Aarhus Universitet. Han er tidligere rektor på Danmarks Pædagogiske Universitet og har i en årrække været en af de førende stemmer i den offentlige debat om blandt andet uddannelse og pædagogik.

Læs mere på Gymnasieforskning.dk

- Selvdannelse og nye former for socialitet - technofesten som eksempel: Lars Geer Hammershøj.
- Individet og de andre – et ungdomssociologisk blik på tv-serien Skam: Steen Beck.

